

компетенций использования данных информационных систем компетентными органами государств-участников Содружества, координируемых БКБОП, а также Антитеррористическим центром государств-участников СНГ.

Отдельное направление информационной направленности – это размещение на сайте БКБОП информационных ресурсов, доступ к которым возможен с главной страницы сайта:

- «Информация о национальных списках наркотических средств»;
- «Перечень Интернет-ресурсов, заблокированных в странах Содружества за распространение наркотиков»;
- «Перечень организаций террористического и экстремистского характера».

Таким образом, организационные аспекты противодействия транснациональной преступности в Содружестве Независимых Государств включают координацию и содействие проведению совместных оперативно-профилактических и розыскных мероприятий, формированию и организации работы ССОГ и СОПГ, а также информационному сопровождению данных видов деятельности. Иные форматы сотрудничества также имеют место быть на двустороннем и многостороннем уровне противодействия транснациональной преступности, однако в настоящей статье они не рассматривались.

Список литературы:

1. Указ Президента Республики Казахстан от 06 марта 2020 г. № 280 «Об утверждении Концепции внешней политики Республики Казахстан на 2020 – 2030 годы». // https://www.akorda.kz/ru/legal_acts/decrees/o-koncepcii-vneshnei-politiki-respubliki-kazahstan-na-2020-2030-gody.

2. Решение Совета Глав Государств Содружества Независимых Государств от 18 декабря 2020 года о Концепции дальнейшего развития Содружества Независимых Государств и Плана основных мероприятий по ее реализации. // <http://cis.minsk.by/reestr2/doc/6363#text>.

3. О результатах деятельности Бюро по координации борьбы с организованной преступностью и иными опасными видами преступлений на территории государств-участников Содружества Независимых Государств за 2022 год. // <https://bkbpcis.ru/dokumenty>.

4. Сравнительный анализ действующих нормативных правовых актов, регламентирующих проведение комплексных совместных и (или) согласованных межведомственных профилактических, оперативно-розыскных мероприятий и специальных операций в государствах – участниках СНГ: аналитический обзор / Г. И. Калмыков, А. М. Запаренко, Р. А. Волков и др. – М.: ФГКУ «ВНИИ МВД России», 2018. – 18 с. // <https://bkbpcis.ru/upload/iblock/201/201cb3417a913cf992609acb7b8d9568.pdf>.

5. Сидорова Н.В., Сатбаева К.Х. Совместная следственно-оперативная группа как форма полицейского сотрудничества на Евразийском пространстве. // *Гылым – Наука*. – 2021. – № 1 С. 31 – 36.

МЕМЛЕКЕТТІК БІЛІКТІ БӨЛУДІҢ ТАРИХИ АСПЕКТІЛЕРІ ЖӘНЕ ҚАЗІРГІ КЕЗЕНДЕГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Сулеймен Ж.Б., заң факультетінің магистранты, Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ

Бүгінде мемлекеттік билік институттары тиімді ұйымдастыру және бақылау қағидасы ретінде танылған билікті жіктеу негізінде құрылады. Біртұтас мемлекеттік билікті дербес заң шығару, атқару және сот тармақтарына жіктеу – мемлекеттегі саяси биліктің нысанын

анықтайтын саяси-құқықтық қағидалардың бірі, әрі мемлекетті демократиялық және құқықтық деп танудың басты өлшемі.

Қазақстан Республикасының өз егемендігі мен тәуелсіздігін жариялауы оның конституциялық құрылысының жаңа даму кезеңіне жол ашты. Қазақстан Республикасының Конституциясының 1 бабында «өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде орнықтыратындығы» бекітілген. Бұдан мемлекетіміздің жалпыға ортақ өркениетті даму жолын таңдағанын көруге болады. Құқықтық мемлекеттің бір белгісі – мемлекеттік билікті ұйымдастыруда билікті тармақтарға жіктеу қағидасын жүзеге асыру болып табылады. Қазақстан Республикасының Конституциясы адам, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары ең қымбат қазына деп мойындай отырып, адамның құқықтары мен бостандықтарын, ар-ожданы мен қадір-қасиетін сақтау мен қорғау мемлекеттік биліктің басты міндеті болып табылады деген тұжырымды алға тартады. Осы мақсатты жүзеге асырушы Республикадағы мемлекеттік билік біртұтас, ол Конституция мен заңдар негізінде заң шығарушы, атқарушы және сот тармақтарына жіктеледі және тежемелік әрі тепе-теңдік жүйесін пайдалану арқылы өзара іс-қимыл жасайды. Бұл бөлініс бөлшекті бүтіннен ажыратпайды, бірақ жаңа тәуелсіз мемлекеттің саяси және заңдық тұрғыдан икемді болуына мүмкіндік береді.

Құқықтық мемлекетте билік тармақтары жоғары дәрежеге ие болып, мемлекетте өз қызметтерін дербес түрде жүргізеді. Билік тармақтары бірін-бірі толықтырып, өзара байланыста болғанымен, бірі екіншісінің қызметіне, міндетіне кедергі келтіріп, бірін-бірі ауыстырмауы қажет. Тек осындай жағдайда ғана олар жеке бостандық пен қоғамның жүйелі дамуына қызмет етеді. Республиканың мемлекеттік өмірінде билікті жіктеу қағидасын ұстану демократиялық қоғамда әлеуметтік қатынастарды реттеудің объективті түрде қалыптасқан шартты әдісі болып табылады.

Басты назар мемлекеттік билікті тармақтарға жіктеудің Қазақстан Республикасында жүзеге асырылған қазіргі механизміне, оның Ата заңда негізделуіне, билік тармақтарының өзара бір-біріне әсер ету жүйесі – тежемелік және тепе-теңдік жүйесіне аударылған. Осы арада Қазақстан Республикасының тәжірибесіне тоқталу мақсатында көптеген нормативтік-құқықтық актілер қолданылғанын баса көрсету қажет.

Біртұтас мемлекеттік билікті дербес тармақтарға жіктеу қазіргі кезеңдегі өркениетті мемлекеттердің құқықтық ұйымдасуының кепілі. Оның мемлекеттік биліктің мәні туралы ілімдерге, биліктің ұйымдасу нысанына, мемлекеттік органдардың өзара әрекеттесу механизміне, саяси жүйеге, егемендікке тигізетін ықпалы мол.

Қоғам құрылымына қандай да болмасын өзгеріс енгізу жергілікті тарихи дәстүрлер мен мәдениетке негізделуі қажет, сондықтан да біздің жағдайға билікті жіктеу қағидасының оңтайлы үйлесуі еліміздің саяси ойшылдарының тапқырлығы мен халықтың саяси санасының дамуына тікелей байланысты.

Бүгінгі әлем шапшаң қарқынмен өзгеруде, ғаламдану мен ақпараттық технологиялар дәуірі, күн өткен сайын күш алып барады. Соған сәйкес жаңа яғни бұрын сирек кездесетін қылмыстар орын алуда. Бірақ қылмыстың аты-қылмыс болғандықтан бұл жерде қоғамға қауіптілік немесе құқыққа қайшылық бар. Қазақстан өзінің экономикалық әлеуметін нығайтып, әлемде орнын нақтылауда. Қазақстан құқықтық мемлекет құру жолында.

Биліктің жіктелу теориясының ұзақ тарихи даму жолы бар. Мемлекет әрекетінің әр түрлі жақтары туралы ой қозғаулар Ежелгі Египет пен Вавилонның құқықтық ескерткіштерінде, ежелгі грек ойшылдары Платон мен Аристотель еңбектерінде, орта ғасырларда Марсилиус Падуанский еңбектерінде байқалды.

Платон мемлекетті біртұтас құбылыс ретінде қарастырады, ол философтар мен билеушілерден, әскерилер мен жұмыскерлерден құралады деп санайды. Олардың әрқайсысы өзіне берілген салада полистің қажеттігін қамтамасыз ету үшін бір-біріне кедергі келтірмей қызмет етуі қажет, яғни еңбек бөлінісі танылады. Қоғамның осындай

дәрежесі мемлекеттегі үйлесімдікке әкеледі, қоғамдағы еңбектің бөлінуі идеалды мемлекет қалыптастырудың негізі болады деп санайды.

Ұлы ойшылдың негізгі көзқарастарына тоқталсақ: олар басым түрде мемлекеттің біртұтастығын негіздеуге арналады. Заң міндеті бір әлеуметтік топқа емес, тұтас мемлекеттің игілігіне қызмет ету. Бостандық жеке адамдарға емес, қоғамға қажет, сондықтан жаппай бостандықты негіздеу керек. Қоғам топқа бөлінуінің себебі – адамдардың табиғи теңсіздігі. Идеалды мемлекетте топтар арасында еңбектің бөлінуі олардың арасында биліктің бөлінуін білдірмейді. Мемлекеттік билік арнайы дайындалған, мемлекетті басқаруда даналыққа қол жеткізген, аристократия табынан шыққан бір қолда болуы қажет. Мемлекеттілік әділ заңдар үстемдік еткен жерде ғана болуы мүмкін [1; 12]. Заң қорғаушысы - соттар. Кез-келген мемлекетте соттар тиісті орында болмаса, ондай мемлекет өз билігін жоғалтады.

Аристотель ойы бойынша, саяси құрылымның алуандылығы мемлекеттің ерекшеленген бөліктерден тұратын күрделі организм екендігін көрсетеді. Аристотель мемлекет құрылымының үш элементін жіктейді: ерікті азаматтардың барлығы қатысуға тиісті «заңдық кеңесу» билігі, үкімет билігі және сот билігі. «Заңдық кеңесу» билігі әрекетінің бір саласы жалпыға міндетті акт ретіндегі заңдарды қабылдау деп санады. Әрбір заң өз негізінде құқықты қарастырады, әрі жүйелі құрылған мемлекетте құқық басымдылығы болуы қажет. Заң қабылдаудан басқа биліктің бұл тармағы соғыс жариялау, бітім жасасу, өлім жазасын беру, мүлікті тәркілеу, қуып жіберу туралы мәселелерді шешеді. Мемлекетті ұйымдастыруда заң қабылдайтын ерекше элементті ажырату билік көріністерін әрі қарай жіктеуге негіз болады. Аристотель «кеңесу» билігі ретінде ежелгі грек халық жиналысын қарастырады, бұл қазіргі мемлекеттердің заң шығару органдарын демократиялық дәстүрлерді жалғастырушы ретінде сипаттауға мүмкіндік береді.

Заңның барлық биліктен үстем болуы мемлекеттің құқықтық жолмен дамуының кепілі. Аристотель мемлекеттік билік тармақтары арасында «заңдық кеңесу» органына басымдық береді. Үкіметтік басқару органдары заңға бағынышты, екіншілік сипатта, олардың шығарған декреттерінің заңдық күші болмайтындығын көрсетеді. Сот органдарын тек сайлау жолымен ұйымдастыру қажеттігін айтады [2; 13-14].

Италияндық мемлекет танушы Марсилий Падуанский (XIV ғ.) заң шығару билігін құрамында сот билігі де болатын үкіметтік немесе атқару билігінен ажыратып қарастырады. Бұндай көзқарасқа билікті дуалистік түсіну, билік субъектілері ретінде халық пен монархты тану негіз болады. Халық жоғарғы билікке, заң шығару билігіне, монарх – атқару билігіне ие деп санайды. Теріс әрекеті үшін монарх жазаланып, биліктен айырылуы мүмкіндігін қарастырады. Марсилий Падуанский алғашқылардың бірі болып заң шығару және атқару билігін бөліп қарайды [2; 13].

Жоғарыда аталған авторлардың еңбектерінде билікті жіктеу қажеттігі туралы алғашқы ойлар тұжырымдалса, ХҮІІ ғасырдан бастап буржуазия өкілдерінің феодалдық абсолютизмге қарсы күресінің нәтижесінде билікті жіктеу теориясы Дж.Локк, Ш.Л.Монтескье, Т.Гоббс, Ж.Ж.Руссо, И.Кант, Г.В.Ф.Гегель еңбектерінде қалыптастырылады.

Осы кезеңде қалыптаса бастаған буржуазия өкілдері монарх билігін шектеу мақсатында мемлекеттік билікті заң шығару - парламент, атқару – монарх және сот тармақтарына бөлу қажеттігі туралы пікірлерін негіздей бастайды. ХҮІІ ғасырдағы ағылшын ойшылы Джон Локктың көзқарасы бойынша құқықтың басымдығы идеясы табиғи құқыққа сәйкес келетін және индивидтің ажырағысыз табиғи құқықтар мен бостандықтарын танитын заң жоғарылығы болатын, әрі билік бөлісу жүзеге асырылған мемлекет түрінде көрінеді. Құқық жоғарылығы танылған осындай мемлекетті ол басқа барлық басқару түрлеріне қарсы қояды, оларды деспоттық мемлекеттер ретінде таниды. Локк танымы бойынша деспотизмге қарсы тұратын арнаулы конституциялық механизм болуы шарт, оның маңызды компоненттері ретінде биліктің жіктелу қағидасы мен заңдылық қарастырылады. Билікті бір қолға шоғырландыруды болдырмау мақсатында

Локк заң шығару және атқару биліктерін біріктірмеуді және заңгерлерді өздері қабылдаған, атқару билігімен жүзеге асырылатын заңдардың әрекетіне бағындыруды ұсынады [3; 86]. Аталған ой кейінгі кезеңдері саяси ойлар жүйесі мен практикаға барынша ықпал етіп, құқықтық мемлекеттіліктің негізгі қағидаларының біріне айналды. Джон Локк билікті бөлісу ілімінде мемлекеттік билік қызметтерін жіктеу таза ұйымдастырушылық-техникалық сипатта емес, ол азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғау үшін қажет екендігін баса көрсетеді. Заң шығару билігі заңдарды белгілі бір мезгілде қабылдайды, бірақ заңдар тұрақты, үздіксіз әрекет етеді. Атқару билігі үкімет актілерін қабылдайды, үнемі, тұрақты әрекет етеді. Заңдар азаматтармен жиындарда қабылданады. Атқару билігі тиісті органдар арқылы әрекет етеді. Атқару билігін жүзеге асыратын орган соғыс жариялау, бітім жасасу, басқа мемлекеттермен шарттарға отыру құқығына ие. Өз әрекетінде күшке сүйенеді. Атқару билігінің тағы бір басымдылығы – ол қоғамды және азаматтарды тек заңда көрсетілген жағдайларда ғана емес, сондай-ақ онда көрсетілмеген төтенше оқиғалар барысында да, кейде тіпті заңға қарамастан қорғау шараларын қабылдауға тиісті. Атқарушы орган заңдық жиынды шақырады және таратады. Заң шығару билігі дербес те, қалғандары бір органмен жүзеге асырылады деп санайды Дж.Локк [3; 72].

Биліктің жіктелуі туралы жаңа көзқарастар ХУІІІ ғасырдағы француз құқықтанушысы Ш.Л.Монтескьенің еңбектерінде жүйелі түрде орын алды. Оның көзқарасы бойынша саяси бостандық барлық қатынастар құқықпен реттелетін және заңдар билеушілердің еркінен үстем тұратын мемлекетте ғана мүмкін болмақ. Монтескье тұжырымдамасында бостандықтың өлшемі ретінде тұрақты түрде құқық танылады да, ал құқықтың үстемдігі биліктің заң шығарушы, атқарушы және сот тармақтарына жіктелуі арқылы қамтамасыз етілетіндігі айтылады, нәтижесінде «әр түрлі билік тармақтары бір-бірін өзара тежеп отырады» [4; 290-291]. Биліктің бөлінуі және өзара тежеу саяси бостандықтарды қамтамасыз етудің басты шарты болып табылады.

Заң шығару билігі жалпы тәртіп бойынша барлық халыққа берілуі қажет: бірақ оны үлкен мемлекеттерде жүзеге асыру мүмкін емес, ал кіші мемлекеттерде қиын, сондықтан өкілдік жүйесі енгізілуі керек. Халық өкілдері жалпыға бірдей дауыс беру негізінде округтерден сайланады да, өз жерінің қажеттілігін ескере отырып, бірлескен шешім шығарады. Заң шығару билігі басқа билік тармақтарына кедергі келтірмеу үшін атқару билігінің басшысы veto қою құқығына ие болады. Нәтижесінде биліктер бір-біріне бағынбайтын, бірақ өзара тығыз байланыста және келісімде болатын жағдай қалыптасады [4; 98].

Үш билік тармақтары арасында басымдылығымен сипатталатын біреуінің болуын жоққа шығаратын Монтескье схемасы биліктің бөлінуіне алдымен ұйымдастырушылық-құқықтық көзқарасты бейнеледі, сөйтіп мемлекет пен мемлекеттік биліктің әлеуметтік табиғаты туралы мәселені көтермеген тәрізді болып көрінеді. Шын мәнінде Монтескье қоғамда әр түрлі әлеуметтік топтар арасында билік үшін күрестің үнемі жүретіндігін, оның азаматтардың бостандығы мен қауіпсіздігінің бұзылуына, мемлекет нысанының өзгеруіне, кейде тіпті мемлекеттің жойылуына әкеліп соғатындығын білді. Осындай жағымсыз нәтижелерді болдырмау мақсатында ол әр түрлі әлеуметтік күштер арасында билікті бөлуді ұсынды.

Монтескьенің билікті жіктеу теориясы – мемлекеттегі еңбекті саяси бөлу ғана емес, сондай-ақ қоғамдағы әлеуметтік күштердің арақатынасын реттеу құралы. Оның басты сінірген еңбегі – билікті бөлуді алғаш рет мемлекет Конституциясымен байланыстырады.

Жан-Жак Руссо көзқарастарына байланысты заң шығару билігі барлық азаматтар қатысатын халық жиынына беріледі, бұл кезде басқа билікке орын жоқ. Заңдарды орындау жалпы ережелерді нақты жағдайларға қолдану ретінде үкіметке – атқару билігіне тапсырылады. Үкімет халыққа бағынышты, бірақ оның жеке мүшелеріне билік етеді.

Руссо идеалы он мыңға тарта халқы бар мемлекетпен байланысты. Өкілдікті ол жоққа шығарған. Атқару билігі тек заң шығарушының құралы деп санаған.

Иммануиль Кант билікті жіктеуді мемлекеттік билік идеясынан логикалық қажеттілікпен шығатын сананың қатаң талабы ретінде қарастырған. Заң шығару, атқару және сот биліктері дербес субъект болса да, жиынтығында бір тұлға - мемлекет құрады. Құқықтық мемлекет қағидасы ретіндегі билікті жіктеу сананың талабы және өмірді практикалық ұйымдастыру мақсаты [5; 72].

Г.В.Ф.Гегель бостандық идеясы билікті тиісті бөлу (заң шығарушы, үкімет, мемлекет басшысы) жағдайында ғана жүзеге асады деп есептеді. Билікті жіктеу көпшілік бостандығының кепілі қызметін атқарады, бассыздыққа, құқықсыздыққа, құқықтан тыс күш қолдануға қарсы тұрады [6; 187].

Биліктің жіктелуі теориясын тұжырымдаған аталған ғалымдардың көзқарастары кейінгі кезеңдегі құқықтық мемлекеттілік туралы теориялық бастауларға ғана ықпал етіп қана қойған жоқ, сонымен бірге ерте буржуазиялық конституциялық заңдар жүйесінің қалыптасуына және мемлекеттік-құқықтық практикаға да үлкен әсерін тигізді. Алғаш рет теориялық тұжырымдамалар заңда 1787 жылғы АҚШ Конституциясында көрініс тапты. Бұнда халықтың егемендігін жариялаумен қатар, мемлекеттік органдардың өкілеттігін бөлу жолымен билікті ұйымдастырушылық-құқықтық жіктеу енгізілді, әрі ол «тежеу және қарсы салмақ көрсету жүйесімен» толықтырылды. Бұның ықпалы француздық 1789 жылғы Адам және азамат құқықтары декларациясында да анық көрінді. «Құқықтарды пайдалану қамтамасыз етілмеген және билік жіктеу жүргізілмеген қоғамның Конституциясы болмайды.»-деп жазылады Декларацияның 16 бабында [7; 25]. Билікті жіктеу концепциясы батыс демократиясы конституцияларын қалыптастыру және мемлекеттік аппаратты құрылымдық бекіту барысында басқарушы бастау қызметін атқарды.

Бүгінгі заманда да мемлекеттік билік институттары тиімді ұйымдастыру және бақылау қағидасы ретінде танылған билікті жіктеу негізінде құрылады.

Кеңестер мемлекетінде қолданылмақ тұрмақ, зерттеуге тыйым салынған билікті жіктеу теориясы батыста гүлдене дамып, қанатын жая бастады. Конституциялық құқық доктриналарына сәйкес мемлекеттік билік органдары ретінде тек мемлекеттің негізгі орталық органдары танылды. Заң шығару билігі парламентке, атқару билігі президент пен үкіметке, сот билігі соттарға берілді. Жалпы құзіреттегі жергілікті сайланбалы органдар билік органы ретінде емес, жергілікті өзін-өзі басқару органдары ретінде қарастырылады. Сондықтан да билік бөлу мәселесі тек орталық органдардың арасында ғана көтеріледі.

Биліктің жіктелуі жеке тұлғаның ар-ожданы құрметтелетін, еркіндіктер кепілдендірілген конституциялық құқықтық мемлекеттің қажетті көрінісі ретінде айтылады. Бұл мемлекеттік өмірді конституцияландырудың, оны тиімді етудің, тұрақтандырудың, шектеу мен бақылаудың негізгі ұйымдастырушылық бастауы. Қағиданың негізгі маңызы – адамдардың бірлескен ұйымдасқан әрекетін реттеу және қолдау, олардың өзара әрекеттестігін қамтамасыз ету, мемлекеттік қызметтерді тиісінше анықтау және өзара бағындыру, оларды жүзеге асыратын органдардың құзіретін теңдестіру, сондай-ақ саяси күштердің белгілі бір теңдігіне ықпал ету. Бұның бәрі мемлекеттік биліктің өзінің біртұтастығына әкеліп соғуы тиіс [8; 26].

Қазіргі кезеңде биліктің бөліну теориясы жаңа қырынан қарастырылып, сараптаудан өтіп жатыр. Неміс құқықтанушылары мен саясаттанушыларының белгілеу бойынша, биліктің бөліну теориясының маңызы «билікті құқықпен шектепиндивидтің бостандығын қамтамасыз етуде» [9; 27]. Басқаша айтқанда, биліктің бөлінуі құқықпен тығыз байланыста қарастырылады, ал теорияның өзі мемлекеттен бұрын азаматтық қоғамның мүддесін жоғары қоятындығын білдіреді. Осыған орай, тұлғаның құқығы мен бостандығын екі жолмен қорғауға болады: функционалды және жанама. Егер біріншісі азаматтардың мүддесін қорғау жолында ұйымдастырушылық-бақылау шарасын қолданып, сонымен ол биліктің горизонталды түрде бөлінгенін білдірсе, екіншісі биліктің вертикалды түрде бөлінгенін білдіре отырып, мемлекеттік билікті монополизациядан сақтап, орталықтан алу шарасын қолданады.

Қазіргі кезеңде биліктің жіктелуі екі тұрғыда түсіндіріледі:

- заң шығарушы, атқарушы және сот тармақтарының қатынасы;
- орталық пен жергілікті органдардың қатынасы [10; 22].

Біртұтас мемлекеттік билікті тармақтарға жіктеу теориясының өмір сүру қабілеттілігі оның заңдық маңыздарға ие позитивті элементтерінің болуымен анықталады. Осыған байланысты билікті жіктеу доктринасын бағалау және талдау көзқарастары жағынан күрделі тарихи сипаттағы екі тұсын ажыратады:

1. Мемлекеттік билікті жүзеге асыру және ұйымдастыру идеясының негізі біртұтас органдар жүйесі ретіндегі мемлекет механизмі шегінде еңбек бөлінуден бастау алады. Бұл органдар жүйесі белгілі бір дәрежеде анықталған, заңды түрде ұйымдасқан, өзара қызметтері шектелген, заңдық дербестігі қамтамасыз етілген, бір орган екіншісінің есебінен заңсыз көтерілуге тиым салынған құрылым.

2. Билік жіктеу қай заманда болмасын деспотизмді жоюдың қажетті шарты ретінде және билікті теріс пайдалануға тиым салатын, қоғамдақ тәртіпті және заңдылықты қамтамасыз ететін, тұлғаның құқықтары мен бостандықтарына кепіл болатын плюралистік, яғни саяси күштердің, топтың, жеке мүдделерді теңестіретін негізгі құрал ретінде қолданылатын жүйе.

Әдебиеттер тізімі:

1. Монтескье Ш.Л. Избранные произведения. М.: Госполитиздат, 1955. – 803с.
2. Кант И. К вечному миру. Сочинения в 6-ти томах. Т.6. М.: Мысль, 1966.-743с.
3. Гегель Г.В.Ф. Философия права. М., 1956.-450с.
4. Декларация прав человека и гражданина // Источники по Истории политических и правовых учений. - М., -1987.-233с.
5. Айхенберг К. Правовое государство. М.: Наука, 1980.-433с.
6. Нукенов А.Н. Биліктің бөліну теориясы: қазақстандық тәжірибе мәселелері // Саясат. 2001. №6.
7. Жоламан К.Д. Политико-правовая эволюция системы государственных органов и разделение власти в Республике Казахстан // Право и государство. 2001. №3.
8. Абенев Е. Децентрализация политической власти как условие институционализации демократии // Евразийское сообщество. 1997. №4.
9. Мухамеджанов Б. Реализация принципа разделения властей в Конституции Республики Казахстан // Юридическая газета. 2000. №38
10. «Қазақстан – 2050» Стратегиясы. - <http://www.akorda.kz/kz/>

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҮКІМЕТІ ҚҰЗІРЕТТЕРІНІҢ КЕЙБІР ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

*Сулеймен Ж.Б., заң факультетінің магистранты, Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ
(Ғылыми жетекшісі – Ботагарин Р.Б., доктор PhD, қауымдастырылған профессор)*

Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасының Үкіметі еліміздің Конституциясына, конституциялық заңға және өзге де құқықтық актілерге сәйкес Қазақстан Республикасының атқарушы билігін жүзеге асырады, атқарушы органдар жүйесін басқарады және олардың қызмет атқаруын қамтамасыз етеді. Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасының Президенті Үкіметті Конституцияда көзделген тәртіппен құрады [1]. Қазақстан Республикасының Үкіметінің құрылымын министрліктер құрайды. Үкімет құрамына Үкімет мүшелері - Республиканың Премьер-Министрі, оның орынбасарлары, министрлер, өзге де лауазымды тұлғалар кіреді [2]. Мұнымен бірге Үкіметтің қызметі Қазақстан Республикасы Үкіметінің регламентімен реттеледі [3].